

8. 6. 2016

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Legislativní past pobočných spolků

Již více než dva roky je v účinnosti nový občanský zákoník (NOZ). Tento předpis mj. způsobil, že se ze všech občanských sdružení staly spolky a z jejich organizačních jednotek pobočné spolky. Zároveň uložil již existujícím subjektům těchto právních forem lhůtu, ve kterých mají povinnost uvést své zakládací dokumenty i zápisy ve veřejném rejstříku v souladu s NOZ a předpisy na něj navázanými. V případě, že tak tyto subjekty neučiní, hrozí jim zrušení. Do neřešitelné situace se tak mohou dostat fungující pobočné spolky zapsané pod hlavním spolkem, který však nefunguje a představuje tak spíše „mrtvou prázdnou schránku“, než živý a reálně fungující subjekt.

Bohužel výše nastíněná hrozba nepředstavuje pouze teoretickou úvahu, vycházející z litery zákona, ale skutečnou hrozbu pro konkrétní pobočné spolky, kterých bude jistě více, než jsou jen zde jmenované:

Jednou z několika (možná z mnoha) skupin pobočných spolků, které se mohou dostat do nepříjemné a de facto neřešitelné situace spočívající v jejich zrušení soudem, jsou například pobočné spolky zapsané pod hlavními spolky Unie rodičů ČR (IČ 61386766) a Unie sdružení rodičů (IČ 65991893). Zmíněné dva spolky v polovině devadesátých let masivně nabízely a usnadňovaly založení a vznik tzv. sdružení rodičů a přátel školy (SRPŠ) u jednotlivých škol (základních, středních i základních uměleckých) napříč celou Českou republikou, a to právě jako jejich organizační jednotky. Výsledkem je existence 456 pobočných spolků u prvního z nich a 94 u druhého hlavního spolku, kdy jednotlivé pobočné spolky existují a fungují již řadu let zcela nezávisle na svých hlavních spolcích. Nicméně proto, že ani jeden z těchto subjektů – hlavních spolků reálně nefunguje, [*] nacházejí se jejich pobočné spolky v nezáviděníhodné situaci, kdy i přesto, že se jim podaří jejich vlastní zápisy ve veřejném rejstříku doplnit, mohou v budoucnu čelit hrozbě v podobě nechtěného zrušení a zániku.

O co se konkrétně jedná, v čem je problém a jaké budou jeho důsledky?

Celý problém spočívá ve dvou kogentních ustanoveních NOZ, která říkají:

„Ustanovení společenské smlouvy nebo statutu právnických osob (...), která odporují donucujícím ustanovením tohoto zákona, pozbývají závaznosti dnem nabytí jeho účinnosti; právnická osoba přizpůsobí do tří let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona společenskou smlouvu nebo statut úpravě tohoto zákona a doručí je orgánu veřejné moci, který vede veřejný rejstřík, do něhož je právnická osoba zapsána. Neučiní-li tak, příslušný orgán veřejné moci ji k tomu vyzve a stanoví ve výzvě dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění této povinnosti; uplyne-li dodatečná lhůta marně, soud právnickou osobu na návrh orgánu veřejné moci nebo osoby, která na tom osvědčí právní zájem, zruší a nařídí její likvidaci.“ (§ 3041 odst. 2 NOZ)

a

„Zrušením hlavního spolku se zrušuje i pobočný spolek.“ (§ 230 odst. 1 NOZ)

K tomu je žádoucí také ihned dodat, že jakákoliv výjimka či jiné ustanovení, které by umožňovalo výše uvedené jakkoli obejít v současně platné legislativě neexistují.

Přestože z výše uvedených citací legislativy ještě nemusí být hrozba zřejmá, při jejich důsledné

aplikaci je tomu už jinak:

Pobočným spolkům je sice na základě výkladového stanoviska jednotlivých rejstříkových soudů umožňováno své zápisy ve veřejném rejstříku doplnit (výkladové stanovisko: § 28 zákona č. [304/2013](#) Sb.; např. Městský soud v Praze), nicméně to nic nemění na faktu, že jejich právní forma zůstává „pobočný spolek“. A tuto bohužel nezmění (§ 174 odst. 2 NOZ). Pakliže ale hlavní spolek nefunguje a jedná se tak de facto o „prázdnou mrtvou schránku“, kterou v okamžiku, kdy ji opustil kterýkoliv ze tří posledních členů, měli zbývající dva zrušit (rozpustit) ještě v době, kdy platil zákon č. [83/1990](#) Sb., avšak nestalo se tak, vznikla zde pro všechny pobočné spolky patová situace, která (pokud se legislativa nezmění) vyústí v jejich zrušení. A to z toho důvodu, že za samotný hlavní spolek nikdo návrh na zápis změn, kterým by se do veřejného rejstříku doplnili zákonem vyžadované skutečnosti k tomuto subjektu, nepodá. Jednoduše proto, že nebude nikoho, kdo by jej podal. Pak nutně musí nastat situace dle citovaných ustanovení NOZ – § 3041 odst. 2 a následně dle § 230 odst. 1 téhož zákona.

Existuje nějaké řešení? Jaké?

Řešení daného stavu samozřejmě existuje, avšak pomineme-li variantu, že by se hlavní spolek „vzpamatoval“ a začal fungovat, je nutné dopředu říci, že každé z možných řešení bude v určité oblasti či fázi přinášet komplikace a úskalí, protože lze předpokládat, že snahou dotčeného pobočného spolku bude nejen naplnit kogentní zákonná ustanovení, ale zároveň pokračovat dále ve své existenci, fungování a činnosti tak, jak tomu bylo dosud, tedy pokud možno za maximálně nezměněných podmínek.

Jako nejjednodušší se dotčeným pobočným spolkům nabízí řešení v podobě založení jiného, nového spolku:

Členové pobočného spolu založí spolek nový, zcela nezávisle na současném stavu. Vyřeší si tím mj. i závislost na hlavním (de facto jakémkoliv jiném) spolku. Nicméně přitom je potřeba mít na paměti, že nově zakládaný subjekt nebude moci mít stejný název a získá jiné IČ, což může zejména u zavedených pobočných spolků, které si ale zvykly fungovat naprosto samostatně a bez jakéhokoliv vztahu k hlavnímu spolku, problém. Otázkou také zůstává majetek původního „starého“ (pobočného) spolku. Teoreticky (a za příznivého znění stanov hlavního spolku v otázce likvidace jeho vlastní, i jeho pobočných spolků) by bylo možné převést majetek starého spolku do nového v okamžiku, kdy bude prováděna jeho likvidace. Soudem jmenovaný likvidátor by (v případě, že stanov hlavního spolku neurčí jinak) měl v souladu s ust. § 272 NOZ převést majetek na spolek s obdobným účelem. Jistota tohoto scénáře je však velmi malá, tudíž se na ni zřejmě nebude možné spoléhat.

K výše uvedenému je ještě nutné doplnit, že pro posuzování konkrétní situace (jak jejího stavu, tak možných způsobů řešení) je vždy nutné vzít v úvahu zejména stanov hlavního spolku. V souladu s platnou legislativou totiž platí, že členstvím v pobočném spolku vzniká také členství v hlavním spolku (§ 234 NOZ). Díky tomu by tedy nemusel být hlavní spolek až tak „prázdnou“ či „mrtvou“ schránkou, protože jeho členy jsou vlastně všichni členové všech jeho pobočných spolků. Zejména u hlavních spolků, které pod sebou mají zapsáno mnoho (desítek) vedlejších spolků tak ale zůstává problémem faktická organizace a uskutečnění schůze nejvyššího orgánu, notabene v případě, když ani většina z pobočných spolků reálně nefunguje. Pravděpodobnost, že by některý z členů jednoho z pobočných spolků absolvoval peripetie svolání schůze nejvyššího orgánu hlavního spolku (za podpory § 248 NOZ) a v případě její neuskutečnění si to ještě jednou zopakoval (tentokrát v souladu § 257 NOZ) aby tak mohl zvolit statutární orgán (orgány) hlavního spolku a ten tak následně mohl podat za hlavní spolek potřebný návrh na zápis změn do rejstříku, kterým legislativou vyžadované údaje doplní, je skutečně malá. Takto samaritánsky a vizionářsky zřejmě žádný z členů některého z

pobočných spolků jednat nebude, zejména u tohoto typu subjektu, který je zřizován nejčastěji za účelem dobrovolnosti a volnočasové investice jeho členů, často bez jakékoliv vidiny náhrady za investovanou energii a ztracený čas. Velmi pravděpodobnější variantou tak zůstává situace, kdy z důvodu nedodržení výše uvedených kogentních ustanovení NOZ bude na základě dohledové činnosti rejstříkového soudu daný subjekt soudem zrušen a nařízena jeho likvidace.

Závěrem

Nelze samozřejmě než kvitovat zřejmou snahu zákonodárce o zavedení podstatně větší míry transparentnosti u subjektů, které vznikaly jako občanská sdružení, případně jako jejich organizační jednotky. Ten, kdo se v dané oblasti pohyboval ještě před účinností nové legislativy ví, že oproti jiným právním formám byla legislativa pro tento typ subjektu v podobě zákona č. [83/1990 Sb.](#) a triviálního registru vedeném Ministerstvem vnitra ČR (MV ČR) oproti právní úpravě ostatních právnických osob již zcela nedostačující. Tento nedostatek tak měl za důsledek mj. stav, kdy v době nabytí účinnosti nové legislativy a s ní spojeného přepisu těchto subjektů do veřejného rejstříku čítal registr občanských sdružení u MV ČR více než 80.000 subjektů. Lze se pouze domnívat, kolik z těchto subjektů bylo (a je) do dnešních dní reálně fungujících. Nicméně s vědomím toho, že žádné okolnosti reálně nenutily členy těchto subjektů, aby v případě, že tento již nefunguje, jej rozpustili a informovali o tom MV ČR, bude toto číslo jistě velmi vysoké. Vedlejším (avšak rovněž pozitivním a neméně důležitým) důsledkem této snahy zákonodárce tak bude jakýsi „očistný proces“ v této oblasti, kdy subjekty, které reálně nefungují, navždy zmizí, jak už ostatně dávno měly.

Bohužel, pověstné „když se kácí les, tak lítají třísky“ platí i v tomto případě, takže dílčí, specifické případy a anomálie, které jednoznačně nepatří ani do jedné či druhé skupiny (tj. ani do skupiny dodnes zcela fungujících subjektů, ani do skupiny po všech stránkách a napříč celou strukturou „prázdné mrtvé schránky“) nebudou mít cestu z tohoto stavu jednoduchou.

Jonáš Harman

e-mail: info@upravystanov.cz

[*]

Faktem je, že spolek Unie rodičů ČR nevyvíjí žádnou činnost, tudíž lze říci, že prakticky nefunguje a bohužel neexistuje ani cesta, jak tento subjekt kontaktovat:

Z výpisu z veřejného rejstříku není možné získat aktuální a platnou adresu sídla (je zde uvedeno pouze: „120 00 Praha“).

Na adrese sídla, kterou Unie rodičů ČR uváděla na svých dokumentech v době, kdy prokazatelně fungovala a kterými potvrzovala registrace jednotlivým organizačním jednotkám – základním organizacím (v terminologii dnešní legislativy pobočným spolkům), sídlí základní škola, která prostřednictvím zástupce ředitele potvrdila, že spolek Unie rodičů ČR na této adrese sice v minulosti

sídlo měl, nicméně nyní již nemá a tato škola nemá dlouhodobě s tímto subjektem jakýkoliv kontakt a ani nic společného.

Z webové stránky, dostupné pod URL

http://stary-web.vrchlickeho.cz/data/webs/unie/unie_rodicu.htm lze získat pouze stanovy tohoto subjektu (bez jakékoliv další informace o tom, zda jsou aktuální a kdy byly Ministerstvem vnitra ČR registrovány), složení výboru a doplňující informace – odkazy na jiné instituce a jejich weby.

Kontaktní emailová adresa rodice@zsvrchl.cz uvedená na těchto stránkách bohužel nefunguje (maily tam poslané se vrací jako nedoručené), protože samotné doméně zsvrchl.cz již vypršela registrace.

Hlavní stránka, dostupná on-line pod URL <http://stary-web.vrchlickeho.cz> je starým webem základní školy, přičemž po rozhovoru s ředitelem školy bylo potvrzeno, že kontakt na kohokoliv ze spolku Unie rodičů ČR nemá.

Jedinými relevantními dokumenty, které obsahují kontakt na někoho konkrétního, kdo měl s Uníí rodičů ČR historicky co společného, jsou dokumenty, kterými Unie rodičů ČR potvrzovala registrace jednotlivým organizačním jednotkám a na kterých je uvedeno jméno p. Ing. J. M., kterému byl na tamtéž uvedenou adresu zaslán doporučený dopis s žádostí o pomoc v této situaci. Bohužel byl tento dopis vrácen jako nevyzvednutý. Vzhledem k tomu, že v katastru nemovitostí jsou nemovitosti na této adrese napsány na jména pí. M. J. Ing., pí. M. L. a pí. M. M. Ing., Ph.D., bylo možné se domnívat, že Ing. p. J. M. již nežije, a tudíž ani nebude nikdo z jeho rodiny schopen pomoci. Tato domněnka se také potvrdila, když se podařilo dceru p. Ing. J. M. kontaktovat, která jeho úmrtí potvrdila. Komu byla celá administrativa Unie rodičů předána však nebyla schopna sdělit, stejně tak jako některé další osoby z řad členů spolku, se kterými se podařilo spojit.

Vzhledem k výše uvedenému, kdy byly vyčerpány prakticky všechny reálné kroky k tomu, jak se se spolkem Unie rodičů ČR spojit, lze mít za prokázané, že Unie rodičů ČR je reálně nefungující subjekt a představuje tak onu zmiňovanou „mrtvou prázdnou schránku“ na poli spolků, přepsaných z evidence občanských sdružení dne 1. ledna 2014 do veřejného rejstříku.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznamená bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpečnostní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)